

Yetiştiricilik üzerine 2

K. Mete Sözeri 2018

Dişi köpeğiniz için düşündüğünüz doğru erkek köpeği bulduğunuzu düşündüğünüzde, çözmeniz gereken yeni sorunlarla yüzyüze gelmek üzeresinizdir.

EŞLEŞTİRME

Düşünülmesi gereken şeyler

Dişi köpeğiniz için düşündüğünüz doğru erkek köpeği bulduğunuzu düşündüğünüzde, çözmeniz gereken yeni sorunlarla yüzyüze gelmek üzeresinizdir. Sağlık problemleri, Davranış problemleri (doğalarının gereği olarak, kendi seçimlerinin dışında kalan bir yöntemle bulduğunuz erkekle çiftleşmek istemiyebilir) sonucu, saldırganlık, aşırı gerilim vs. yaşayabilir. Bu tip sorunlu vakalarda tecrübesi olan bir kişiden yardım almanız gerekebilir.

Kurallar, Riskler, Zorunlu kontroller

Kızgınlık döneminde dişilerin genital organları en savunmasız durumdadır. Bu riskli ortamdan dolayı, dönemleri “Preöstrus” başlar başlamaz jinekolojik bir muayeneden geçmelerinde fayda vardır. Birçok yetiştirici bu dönemde ek bir parazit uygulaması da yapar.

Preöstrus: cinsel dönemin başlangıcı olarak kabul edilir. Vulvada ödem, kanlı vaginal akıntı, erkek için çekici olma fakat erkeği kabul etmeme ile karakterize olan dönemdir.(3 – 17 gün sürer)

Östrus: dişinin erkeği kabul ettiği dönemdir.(3- 21 gün sürer)

Diöstrus: östrusun bitişidir. Yani dişinin erkeği kabul etmemesi ile başlar dişinin luteal etki altına girmesi ile devam eden dönemdir. (75 gün sürer)

Özellikle Preöstrusun esnek zamanları nedeniyle düzenli olarak erkekle biraraya getirilerek kontrol edilmesinde fayda vardır. Ancak daha doğru yöntem, smear testi ya da progesteron testi ile yumurtlama zamanının tam olarak tesbiti dir.

Köpeklerin temiz, sessiz ve stressiz bir ortamda bir araya getirilmesi gerekir. Tecrübelerimizden öğrendiğimiz , erkeğin istekli, ancak dişi kaynaklı mental ya da fiziksel problemlerin (Dar bir vulva girişi) olduğu durumda suni tohumlama gerektirir. Birçok Safkan Irk Kulübünde, veteriner izni ve kontrolü olmadan suni tohumlama yasaktır. Burada ki amaç Erkek köpeklerdeki “Libido” düşüşüne engel olmaktır. Çünkü ırkın devamını sağlayacak bireylerin mental ve fiziki olarak yeterliliği söz konusudur.

Köpeklerin genital organlarının yapısı gereği doğal ya da suni tohumlama yönteminin minimum 24, ideal olarak 36 saat sonra tekrarlanması gerekir. Daha kısa süreli tekraralarda yavru sayısında düşüşler yaşanabilir.

Eşleşme Sonrası

Eşleşmeden 21-28 gün sonrasında ultrason kontrolü ile hamileliğin kontrolü yapılabilir, 35-40 gün arası zaten fiziksel belirtiler (memelerin uçlarının belirginleşmesi, alt karın bölgesinde genişleme) görülecektir. Burada

dikkat edilmesi gereken, eşleşme sonrası dölllenme olmasa da hamilelik davranışları ve fiziksel özelliklerin görülebilmesidir. (Yalancı hamilelik) 40. güne kadar genişleyen dişilerin, bir süre sonrasında belirtilerinin tamamen kaybolması ile sona erer.

Hamilelik Süreci

Hamileliğin kesinleşmesi, yeni bir beslenme diyetinin, bakımın ve hazırlıklarının başlama sürecidir. Bu dönemde, beslenme diyetinde protein oranının biraz daha yükselmesi gerekir. Anne adayını stressiz bir ortamda barınmalı, varsa diğer köpeklerinizin sosyalleşme alanlarına sokulmamalı ve daha fazla ilgi, zaman harcanmalıdır. Vitamin, mineral kullanımıyla ilgili olarak benim kişisel önerim, sadece son bir hafta içinde

kalsiyum ve D3 takviyesine başlanılmasıdır.

Doğum yapacağı yerin konumunun belirlenmesi, kontrol, yardım ve zamanlama açısından çok önemlidir. Doğum sandığı çok basit görünen ama aslında çok önemli olan bir ekipmandır. İlk olarak köpeğin doğumda ihtiyacı olan, temel içgüdülerini karşılayan “izolasyon”un bir aracı ve doğum sırasında annenin sancıları arasında yavruların ezilmemesi için bir koruyucudur. Doğum sonrasında ise annenin yavruları bir arada ve kontrolde tutmasının yardımcıdır. Ebat için bizim deneyimlerimiz; yüksek kenarlı (30-40 cm), 120 x 120cm ya büyüklüğün orta boy ırklara yeterli olduğudur.

Tabanının boş yapılması kesinlikle kullanım ve temizlik açısından çok avantajlı. Bir tarafından kaldırılarak dikildikten sonra alt kısmının temizlenmesi, örtülerin ve koruyucuların değiştirilmesi çok kolaydır. Biz, doğum sonrasında kullanılmak üzere bir düzine polar battaniye ve oluklu mukavva tabakaları hazırlarız. Bunların kullanım nedenlerini yazımızın ilerleyen bölümlerinde anlatacağız.

Doğumun başlamasından 1-2 hafta önce annenin doğum kutusunun bulunduğu yerde kalmasını, ona alışmasını, benimsemesini sağlamak gerekiyor. Anne adayının doğum kutusunun bir “dokunulmazlık alanı” olduğunu hissetmesi, güven duyması çok önemlidir. İçinde yanına oturmak, orada sevmek, masaj yapmak,

yemek vermek bunun yollarından bir kaçıdır.

Doğum öncesi hazırlamanız gereken diğer ekipmanlar:

- Bol miktarda yumuşak el havlusu.
- Bebek sütü tozu ve biberonu.
- Hijyenik olarak saklanan küçük bir makas.
- Paketli jel ısıtıcılar.
- Mevsim kış ve doğum odası ısı çok yükseltemeyecek bir oda ise bir “ayak sobası” yada elektrikli battaniye almanızı öneririz.
- 1 ya da 2 adet kablosuz IP kamera kamera almanızı öneririz

Doğum

Genelde 1. eşleşmenin 58-62 günlerinde başlar. Tecrübeli üreticiler, 56 günden sonra sabah ve akşam annenin vücut ısısını ölçerler. Ortalama vücut ısısındaki 1 derecelik bir düşüş, doğumun 24 saat içinde başlayacağını bir belirtisidir. Vücut ısısının düşmesine rağmen 24 saat içinde doğumun başlaması ile ilgili belirtiler oluşmuyorsa (ön sıvısının gelmemesi, kasılmaların başlamaması vb. halinde bir veteriner kontrolüne ihtiyacınız olacaktır.

Doğum ön sıvısının gelmesinden kısa bir süre sonra kasılmalar artar ve bunun sonucunda doğum başlar. Doğum sırasında “meraklıları” ve size yardım edebilecek tecrübeli insanların dışındaki herkesi annenin bulunduğu ortamdan uzak tutmanızı tavsiye ederiz...

Doğum başladığında, doğum sandığının altında kesinlikle 2-3 kat oluklu mukavva ve onların üzerinde gergin bir şekilde sandığın kenarlarına sıkıştırılmış polar battaniye olması gereklidir. Ip kameraları, sancılar başlamadan anneyi gözlemliyebilecek şekilde yerleştirmek, hem yanına sık sık girerek dikkatini dağıtmamak, hemde saatlerce başında beklememek için kullanılan yöntemlerden biridir.

Bir çok yeni anne aşırı stres altında presentanın çıkartılması, bebeğin temizlenmesi konusunda yardıma ihtiyaç duyabilir. Doğum konusunda tecrübeli bir dostunuza ya da konu üzerine tecrübeli veterinerine her zaman ihtiyacınız olabilir. Doğum yavru sayısına bağlı olarak 2-12 saat sürebilir. Bu da nöbet değişimi gerektirir. Kameralar tam da bu noktada çok işe yarayacaktır. Doğan her yavru temizlenip, anne önüne konulduktan sonra, bir sonraki yavrunun sancısı başlayana kadar anne onunla ilgilenecektir. Sonraki sancı başlangıcında, önce doğan bebekleri kollamanız gerekir. Doğumun uzun sürmesi durumunda ya da çoğu zaman olduğu gibi anne sütünün biraz gecikmesi durumunda bebek sütlerine ve biberon takviyesine ihtiyacınız olacak.

Yavruların vücut ısılarının düşmesi, doğum sonrası yavru kayıplarının birincil nedenidir. Doğumda yavrular kör, sağır ve dişsizdir, vücut ısısını düzenleyemez, hatta kendi başlarına idrar ya da kaka yapamazlar. Yavrular ilk önce annelerinin okşayan dili tarafından yıkanırken dışkılama hissi yaşarlar. Anne bebekleri her yerde ve yuvada tutmak için temizler ve aynı zamanda onları kaka ve idrar yapmaya teşvik eder. Yavruların vücut ısılarını korumaları için iyi kurutulmaya, annelerine ve altlarındaki ısı yalıtımına ihtiyaçları vardır. Çünkü kürklü olan sırt bölümlerinden ziyade, karın bölgesindeki az tüylü ya da tüysüz bölgelerden ısı kaybederler. Bir yavru soğuk nedeniyle hipotermiye çok hızlı girebilir ve bunun geriye dönüşü yoktur...! Isı kontrolünün zayıf olduğu alanlarda ıslaklık ve nemden izole edilmiş ve polar battaniye, oluklu mukavvaların altına yerleştirilmiş bir ayak ısıtıcısı veya elektrikli battaniye hayat kurtarabilir. Burada dikkat etmeniz gereken şey, elektrikli bağlantılarının kemirmeye ve sıvıya temasının önlenmesidir. Polar battaniyenin buradaki fonksiyonu çok önemli, şöyle ki; Hem sıvıların altındaki oluklu mukavvalara geçmesine izin verir ve kuru-sıcak kalır hemde bebekler emmek için annelerine yöneldiklerinde ayak tırnaklarının tutunabileceği “kaymayan” bir ortam oluşturur. Bu bebeklerin büyürken eklem, kas ve tendon gelişiminde sıkıntı yaşamamalarının en verimli

yollarından biridir.

Yeterince ısıtılan bir ortam (22-25°) da en alta serilmiş iki kat oluklu mukavva ve üstlerindeki polar battaniye ısı yalıtımı için yeterlidir. Pek çok Orta Avrupa bölgesinde yetiştiriciler Hipotermiye karşı “ultraviyole” kırmızı ışık kullanırlar. Ultraviyole frekans dalgalarının canlılara, organizmalara zararları konusunda yazılmış yüzlerce makale var. Bununla birlikte henüz zararlarının ne olabileceğinin tam bilinmediği, anlaşılmadığı dalga boyları ortaya çıkabiliyor. Bu yüzden biz hiçbir zaman kullanmadık ve tavsiye etmedik.

Doğumun hemen sonrasında anneler uzun bir dinlenme zamanına ihtiyaç duyacaktır. Bu dinlenme süreci sizin doğan bebekleri kontrol etme, gözlemlenme, fazladan kurutma ve gerekiyorsa masaj yapma zamanınızdır. Memelere geç süt gelmesi durumunda biberon ile köpek yavruları için üretilmiş, laktoz içermeyen özel süt tozundan yapılmış mamalarla takviye edebilirsiniz.

Annenin ilk birkaç günde verdiği süt çok çok önemlidir. Yavruların gelecekte ihtiyaç duyacakları antikolar ve imüne sistem destekleri bu süt yoluyla alınır. İlk anne sütlerini yeterince almayan bebeklerin hastalık ve alerjenlere daha açık oldukları kanıtlanmış bir gerçektir.

Bütün bunlara ilave olarak;

- Sakin bir ortamın devamı ve buna yardımcı olabilecek argümanlar. (çok kısık sesli bir klasik müzik yayını, annenin yanına çok girip çıkmamak vs.)
- Özellikle yavru sayısının fazla olduğu durumlarda, annenin hala devam edebilecek olan vaginal akıntısına doğru yönelen bebekleri o bölgeden uzak tutmanız için takip etmek (kamera)
- Gözlem, yani genel durumun gözlemi, hangi yavrular emme konusunda nasıl davranıyor, hangilerinin desteğe ihtiyacı var, yerleri ne kadar temiz, anne akıntısı ne durumda. Bu gözlemleri telefon ya da ekrandan yaparken, anne ve bebeklerin yanına annenin yalnızca kayıtsız şartsız güvendiği birinin girmesi ve ilgilenmesi gerekir.

